

Boendesegregation och covid-19 i Sverige

Eva Andersson

EXTERNA PERSPEKTIV

Delegationen mot segregation har gett forskare och myndighetsföreträdare i uppdrag att ge sitt perspektiv på relationen mellan segregation och covid-19. Det är artikelförfattarna som själva står för innehållet.

Hitta fler artiklar i serien på <https://www.delmos.se/kunskap/>.

Diarienummer: 2020-4.1.1-351/62
Publikationen består av 16 sidor.
Artikeln publicerades i november 2020.

Grafisk formgivning och tryck:
Lenanders Grafiska AB

Innehåll

1	Boendesegregationen och segregationens konsekvenser i covid-19-pandemin	6
1.1	Syfte	7
2	Boendesegregationens eventuella förändring	8
2.1	Geografisk utjämning, men ökad koncentration	8
2.2	Segregationen ökar inte men tydliggör befintliga skillnader	9
3	Finns kontextuella effekter från coronapandemin?	11
3.1	Om dödlighet i covid-19	12
3.2	Internationella kontakter	12
4	Slutsatser	14
4.1	Efterord	14
5	Referenser	15

EXTERNA PERSPEKTIV

ARTIKELSERIE | DEL 3

Artikelförfattare:

EVA ANDERSSON

Eva Andersson är professor i kulturgeografi och verksam vid Stockholms universitet. I 19 år har hon bedrivit forskning om bland annat boendesegregation, social utsatthet och rumsliga kontextuella effekter på människor i olika bostadsområden. Hon har bland annat författat artikeln *Segregation and the effects of adolescent residential context on poverty risks and early income career: A study of the Swedish 1980 cohort* tillsammans med Bo Malmberg och medverkar också i forskningsprogrammet "Lyckliga gatan? Geografisk polarisering och social sammanhållning i dagens Sverige".

E-post: eva.andersson@humangeo.su.se

EXTERNA PERSPEKTIV

Delegationen mot segregation har gett forskare och myndighetsföreträdare i uppdrag att rapportera om Covid-19:s konsekvenser för segregation. Det är artikelförfattarna som själva står för innehållet.

Hitta fler artiklar i serien på <https://www.delmos.se/kunskap/>.

Boendesegregation och covid-19 i Sverige

Eva Andersson

Coronapandemin ökar troligen inte segregationen i Sverige men den tydliggör de skillnader i dödlighet och annan ojämlikhet som redan finns mellan bostadsområden med olika socioekonomisk sammansättning. Boendesegregationen bör därför uppmärksammas i samband med pandemin. Överdödligheten i covid-19 är inte särskilt skild från annan dödlighet mer än när det gäller en större risk för personer födda i andra länder. Fortsatt forskning bör därför utreda om internationella kontakter varit extra farligt under våren 2020.

1 Boendesegregationen och segregationens konsekvenser i covid-19-pandemin

Covid-19-pandemin har skördat människoliv i olika stor utsträckning på olika platser i Sverige. Det finns skillnader mellan landsändar, regioner, kommuner och inte minst mellan bostadsområden. Den ojämlikhet i smitta och dödlighet som funnits, och vid skrivandet av denna text fortfarande finns, mellan regioner har skapat problem vid resor, för företagande i gränstrakter och inte minst vid besök hos bekanta, släkt och familj för många i Sverige. Det är dock skillnaderna i hur olika bostadsområden drabbats av dödlighet i Covid-19¹ som i störst utsträckning visat sig i ilska, frustration, missnöje, oro och undran varför det är så². Reaktionerna beror på att överdödligheten tolkas som ett tecken på den ojämlikhet som redan tidigare var påtaglig i Sverige i och med boendesegregationen. Pandemin ses som ännu ett problem som drabbar redan socialt utsatta bostadsområden. Det är främst överdödlighet av coronapandemin i utsatta bostadsområden norr om Stockholm samt Skärholmen som hamnat i fokus under våren 2020. Beror då överdödligheten på att dessa områden är socialt utsatta?³ Vi kan inte direkt göra en sådan koppling utan att närmare undersöka saken. Den överdödlighet som drabbat just socialt utsatta områden är särskilt relevant inom segregationsforskningen^{3,4}.

Det finns allvarliga konsekvenser av det faktum att befolkningen i delar av ett segregerat samhälle drabbas ojämförbart hårdare; det riskerar skada den sociala sammanhållning som behövs för en demokrati och ett välfärdssamhälle. Om befolkningen i geografiska områden känner sig bortglömda, åsidosatta eller sämre informerade skadar det den tillit som behövs för att bygga social sammanhållning, som i längden ger en starkare demokrati. Det handlar också om att den sociala hållbarheten i ett samhälle utmanas och visar brister. Med social hållbarhet avses att ”göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara”, vilket också är ett FN-mål som Sverige antagit⁵. I och med coronapandemin ser vi att motståndskraft och säkerhet i städer och bosättningar bör förstärkas. Det handlar om en ojämlikhet i social hållbarhet som nu kan visa sig i särskild sårbarhet hos socialt utsatta grupper. Ett ämne för den här texten är varför människor boende i vissa bostadsområden har drabbats hårdare av covid-19. Den rumsliga segregationen har redan före pandemin haft konsekvenser för en mängd förhållanden såsom hälsa, utbildning, arbete och boende⁶. Det är viktigt att känna till konsekvenser av segregationen för politiker och tjänstepersoner på olika nivåer (regioner, kommuner och staten) för att kunna utforma ändamålsenliga åtgärder från samhällets sida. För att vara tydlig: det kan finnas konsekvenser av den rådande pandemin dels för utsatta eller sårbara individer varhelst de bor, dels för att de bor på en särskild plats, till exempel i ett så kallat utsatt område⁷.

¹ Maria Brandén m.fl., 2020; Region Stockholm, 2020

² Sveriges Radio, 2020

³ Kim & Bostwick, 2020

⁴ Man kan här tillägga att olika områden runtom i hela Sverige där befolkningen är äldre, drabbats lika hårt vilket även det varit föremål för stor debatt i det svenska samhället under den tid pandemin pågätt.

⁵ (www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-11-hallbara-stader-och-samhallen/).

⁶ Andersson & Malmberg, 2015; Borg, 2018; Immergluck, 1998; Malmstrom, Sundquist, & Johansson, 1999

⁷ Kim & Bostwick, 2020

1.1 Syfte

Huvudsyftet med artikeln är att utifrån forskning idag beskriva och diskutera om segregationen eventuellt ökar till följd av pandemin, samt hur vi möjligen kan förklara överdödligheten i så kallade utsatta bostadsområden. Syftet ska ses i sammanhanget med coronapandemin våren 2020 och fram till oktober 2020 då denna text skrivs. I syftet finns två frågeställningar. För det första skulle man kunna tänka sig att den rumsliga segregationen, det vill säga, den rent geografiska fördelningen av människor, förändras vid en samhällskris som covid-19-pandemin. Själva den rumsliga segregationen kanske ökar som man ofta kan tro av rubriker i media? Den andra frågeställningen är om segregationen som sådan också förvärrar samhällskrisens, i detta fall coronapandemins, verkningar. Är det så att det senare betyder att ett samhälle där människor med olika karaktäristika och boende på olika platser gör konsekvenserna värre? I den här texten tänker jag ge mig i kast med båda frågorna.

2 Boendesegregationens eventuella förändring

Segregationen i Sverige både ökar och minskar samtidigt över tid och som om inte det vore nog svårförklarar visar segregeringen av utrikes födda, ofta kallad etnisk segregation, och av människor med olika inkomster, ofta kallad socioekonomisk segregation, olika riktning. För utrikes födda⁸ syns ett geografiskt utjämnat boendemönster över tid – den segregationen minskar. Samtidigt tilltar koncentrationen av utrikes födda på vissa platser vilket i dagligt tal brukar beskrivas som en ökad segregation. När det gäller inkomst ser vi en ökad segregation. De olika förändringarna beskrivs utförligare nedan tillsammans med frågan om huruvida coronapandemin har någon inverkan på en ökad segregation i Sverige.

Det som präglar debatten är att segregationen ständigt ökar. Det är den bild som media målar upp och också den bild olika forskare och tjänstemän ofta framhåller. Det handlar både om att man uppfattar situationen som sådan, det vill säga en ständig ökning, men handlar ibland också om att väcka intresse hos bidragsgivare och för att aktualisera ojämlikhetsproblem och andra segregationsrelaterade problem. Det är troligen därför antagandet förekommer att coronapandemin spär på segregationen. Det är dock inte troligt att boendesegregationen ständigt ökar efter hand och dessutom inte heller troligt med en ökning av alla aspekter av segregation såsom utbildning, inkomst, födelseland och familjetyp. Kanske är en del av problematiken med rapporter om växande segregation att man inom forskningen kan tala om både och, det vill säga både en ökning, men också en minskning.

2.1 Geografisk utjämning, men ökad koncentration

Det första och viktigaste vad gäller segregation utifrån födelseland är att det idag finns långt färre områden jämfört med 1990 där enbart personer födda i Sverige bor, det vill säga en minskning av segregationen. Det har skett en geografisk utjämning av var personer födda i andra länder bor om man ser till alla delar av Sverige⁹. Segregationen enligt ett så kallat dissimilaritetsindex avtar efter 1997 och fram till 2017. Minskningen gäller oavsett om man delar in befolkningen i små eller stora befolkningsområden när man beräknar indexet. Mindre orter har idag också boende som är födda i andra länder, medan detta var mycket mindre vanligt under till exempel 1990-talet.

Däremot, och för det andra, pratar man i dagligt tal ofta om segregation som en ökad koncentration av en grupp i ett område och en sådan ökning finns¹⁰. I en studie av Malmberg och Clark (2020) visas hur områden med 800 personer sorterade efter andel födda utanför EU, blir alltmer koncentrerade¹¹. Områden med hög andel 1990 har 20 procent födda

⁸ I Sverige finns inte tillgång till statistik om etnicitet utan bara i vilket land en person är född och det är därför jag skriver utrikes födda, vilket är precis vad det är. Etnicitet finns inte i SCB:s register.

⁹ Malmberg & Clark, 2020

¹⁰ Malmberg & Clark, 2020

¹¹ Se tabell i Malmberg och Clark, 2020. Koncentration av migranter födda utanför EU i områden om 800 personer i Sverige

utanför EU, medan områden med hög andel 2017 har 52 procent boende födda utanför EU. Emellertid är detta bara födelseland som aspekt av boendesegregation, och inom forskningen bedöms segregationen utifrån fattigdom och inte minst utifrån utsatthet, eller så kallad sårbarhet, som allvarigare. Att den här texten tar upp segregation utifrån födelseland beror dock på att dödsrisken i covid-19 samvarierar med att vara född i ett annat land än Sverige. Överdödlighet utifrån födelseland kvarstår trots att man i studier tagit hänsyn till människors socioekonomiska förhållanden¹².

En snabb blick på forskning om inkomstsegregation visar dock en tilltagande segregering över tid (här avses förvärvsinkomst). Det finns allt färre områden som har blandade inkomster och medelinkomster medan fler områden antingen bebos av låginkomsttagare eller höginkomsttagare¹³. Här kan vi därför tala om en ökande segregation och till och med en ökande polarisering, en polarisering som lägger större vikt vid ytterligheterna låginkomsttagare och höginkomsttagare över tid, från 1990 till 2015¹⁴.

2.2 Segregationen ökar inte men tydliggör befintliga skillnader

Så med beaktande av att både en utjämning av var utrikes födda bor och en ökning av inkomstsegregation ställs frågan: finns det skäl att tro att segregationen kommer att öka eller minska i och med coronapandemin? Det vill säga att covid-19 skulle medföra omflyttningar av betydelse?

Notera dock att segregationen även utan en ökning är problematisk för samhället ur flera aspekter. När segregationen gäller andelen utsatta personer i ett område är detta kopplat till hur socialt hållbart ett bostadsområde är. Med en hög andel sårbara personer som drabbas först i olika typer av samhällskriser, minskar ett samhälles sociala hållbarhet.

Så tillbaka till, och ett svar på, om coronapandemin leder till en eventuell ökning av segregationen: nej, det troliga är att pandemin inte leder till en ökad segregation på sikt. Den rent geografiska fördelningen av människor förändras troligen inte vid en samhällskris såsom covid-19-pandemin. Segregationsmönster är tröga att förändra och det tar lång tid.

Några förslag till faktorer som ändå skulle kunna påverka segregationen är för det första om pandemin varar länge och samma områden ständigt drabbas av viruset, vilket är jämförbart med till exempel kriminalitet som drabbar människor olika beroende på var de bor. Om så vore fallet kan utflyttning ske över tid när de boende tröttnat på omständigheterna. För det andra skulle även samhällsnedstängningar, om de upprepat drabbar vissa bostadsområden, i förlängningen kunna leda till utflyttning. För det tredje påverkas segregationen om det skulle visa sig att coronapandemin slår hårt ekonomiskt/arbetsmässigt mot grupper som bor geografiskt koncentrerat, vilket leder till att människor skulle behöva flytta för att söka jobb och försörja sig. Segregationen kan visserligen öka utan omflyttning om till exempel arbetslösheten ökar i specifika områden, varvid inkomsterna minskar där.

1990–2017.

¹² Drefahl m.fl., 2020

¹³ Malmberg & Clark, 2020

¹⁴ Malmberg & Andersson, 2020 (kommande)

3 Finns kontextuella effekter från coronapandemin?

Den andra frågan inledningsvis i texten var om effekterna av coronapandemin blir värre i ett segregerat samhälle. Vi vet med säkerhet att personer som bor i olika bostadsområden i Sverige lever ganska olika liv, att det finns en tydlig och systematisk sortering vid omflyttning som skapat och återskapar segregationsmönster. Vi vet också att det redan finns en högre dödlighet bland boende i utsatta områden. Frågan är då om orsaken till den högre dödligheten finns i området eller att de som dör i covid-19 skulle göra det oavsett bostadsort.

En grupp hälsoforskare vid Lunds universitet har under många år undersökt vad de kallar ”deprived neighbourhoods”, (här översatt med ”utsatta bostadsområdens”) effekter på olika sjukdomstillstånd¹⁵. Forskarna har definierat utsatta bostadsområden utifrån ett index som innehåller flera variabler som enligt dem är tecken på utsatthet. De variabler för bostadsområden som ingick i studien var: personer med låg utbildning, arbetslösa, äldre som bor ensamma, barn under fem år, ensamstående föräldrar, boende som har flyttat det senaste året och utrikes födda människor. De kunde vidare konstatera att bara genom att bo i ett sådant utsatt område fanns en ökad risk för olika hjärt- och kärlsjukdomar. Detta är en grannskapseffekt, eller som jag här väljer att kalla det, en rumslik kontextuell effekt. Med det menas att effekten kommer från att bo i ett område och att det gäller oavsett vem man är. Kontextuell effekt innebär att en arbetslös som bor i ett utsatt område drabbas mer av sjukdom än en arbetslös i ett icke utsatt, välmående bostadsområde, oberoende av om båda personerna är arbetslösa.

När det gäller covid-19 finns det en överdödlighet i utsatta områden som man skulle kunna misstänka beror på att människorna bor just där, att det skulle finnas något som gör att människor i dessa områden drabbas mer än om de bott på en annan plats. I normala fall är dödsrisken högre för människor med lägre utbildning, lägre inkomst, och de som är ensamstående, medan de som är utrikes födda har lägre dödsrisk¹⁶. Likväl har coronapandemin drabbat områden med många utrikes födda hårdare. Detta är ett nytt mönster nämligen att de som fötts i andra länder än i Sverige drabbats hårdast av dödlighet och, vilket vi ska se nedan, att människor som fötts i specifika länder drabbats särskilt hårt. Det har, vad jag vet, inte kunnat förklaras tillräckligt ännu. Nedan ska jag utveckla idén om internationella kontakter som en hypotes som kan förklara problemet. Hypotesen går således ut på att internationella kontakter utgör en fara. Hypotesen är grundad på att överdödlighet normalt drabbar utsatta men inte utrikes födda särskilt. Utrikes födda kan tänkas ha fler internationella kontakter och mer omfattande resande än befolkningen i stort.

¹⁵ Sundquist, Malmstrom, & Johansson, 2004

¹⁶ Drefahl m.fl., 2020

3.1 Om dödlighet i covid-19

Människor har drabbats olika mycket av covid-19 vilket med all tydlighet framgår genom att dödstalen varit högre för äldre, för män och personer födda i andra länder än Sverige. I ett segregerat samhälle gäller att vi finner att både äldre och födda i andra länder är överrepresenterade i vissa, ofta olika, bostadsområden och är underrepresenterade i andra bostadsområden. De bor följaktligen ojämnt utspritt rent geografiskt. Under våren och sommaren 2020 har kollegor på Stockholms universitet, demografiska avdelningen och kulturgeografiska institutionen, undersökt olika variabler som skulle kunna förklara överdödlighet i många olika grupper av befolkningen, men också sökt förklaringar i rumsliga variabler, vilket beskrivs nedan.

3.2 Internationella kontakter

Forskningen visar att överdödligheten i några grupper av utrikes födda (från Somalia, Libanon, Syrien och Turkiet) bara till hälften kan förklaras med socioekonomiska variabler¹⁷. Dessa utrikes födda i Stockholm har alltså drabbats särskilt hårt vilket är svårt att förklara (de bor till exempel inte mer i institutionsboende eller är äldre) och de har generellt annars lägre dödsrisk än svenskfödda. Ett antagande här är att vi på ett bättre sätt måste undersöka människors geografiska rörelsemönster och internationella kontakter samt inte minst undersöka de ovannämnda karaktäristika för utsatta områden för att kunna förklara ojämlikheten i smitta och dödlighet. Detta eftersom, vilket nämnts ovan, risken att dö vanligtvis är lägre när det gäller alla andra dödsrisker för utrikes födda utom för just covid-19¹⁸. Inte desto mindre är överdödligheten större bland utrikes födda. Vi ska alltså vara försiktigare med att säga att det beror på socioekonomiska faktorer i utsatta områden, eftersom studier visar att det kan förklara mindre än väntat. Man kan dock säga att det finns en segregation i internationella kontakter som därmed, när viruset väl hamnat i ett område, blir en rumslig effekt. (Internationella kontakter finns olika mycket hos olika delar av befolkningen och när befolkningen är ojämnt utspridd rent geografiskt skapas denna segregation i internationella kontakter.) Människor måste vara fysiskt nära varandra för att viruset ska kunna sprida sig. Så när viruset spritts till bostadsområden på grund av många personer med internationella kontakter, sprids det vidare till exempel genom föreningsliv på platsen, religiösa sammankomster och på de många sätt som epidemiologer kan förklara. Detta är alltså ett antagande som bygger på att om man är född i ett annat land har man fler internationella kontakter och att besök i andra länder gjorts med stor pågående smitta (till exempel Storbritannien) och där restriktioner inte införts varför en smittspridning har kunnat ske.

I mediedebatten våren 2020 angavs att skälen till spridningen bland utrikes födda var på grund av en brist på information på fler språk och en mindre tilltro till svenska myndigheter. I en studie av Aradhya med flera¹⁹ undersöktes detta. De undersökte kritiskt om så kallad ”kulturell anpassning” (acculturation) och språk skulle kunna förklara överdödligheten hos personer födda i andra länder. Det avser det faktum att smittskyddsprevention inriktats på den svenskfödda befolkningen genom sättet på vilken informationen spridits, språket och de strategier som använts. Detta skulle således kunna förklara att fler individer födda i andra

¹⁷ Rostila m.fl., 2020

¹⁸ Drefahl m.fl., 2020

¹⁹ Aradhya m.fl., 2020

lände drabbats. De har nämligen saknat information. Det här skulle i sin tur också förklara varför covid-19 drabbat invandrartäta områden som Tensta, Rinkeby och Husby mer än andra områden i Stockholm. Nämnade studie av Stockholmsregionen undersöker om utrikes födda personer som är gifta med svenskfödda, och därmed har tillgång till en svenskspråkig person, klarat pandemin bättre. Detta var dock inte fallet utan individer i par med svensk- och utrikesfödda hade högre dödlighet än individer i par där båda parter var födda i Sverige. Inte minst hade personer födda i Sverige högre dödlighet när de levde med en partner som var född i annat land. Resultatet ger således inget stöd till ”kulturell anpassning” som förklaring till överdödlighet. Resultaten stöder istället att man utsatts för smitta och här kan internationella kontakter ta formen av en områdeseffekt. Personer födda i andra länder bor koncentrerat i utsatta bostadsområden. Att svenskfödda med utrikesfödd partner hade högre dödsrisk visar att högre dödsrisk i covid-19 skulle kunna bero på internationella kontakter samt att deras likartade socioekonomiska status delvis förklarar dödligheten. Covid-19-viruset har inte tagit hänsyn till kulturell anpassning eller språk utan har spridit sig där människor haft fysisk kontakt med smittade personer.

Bland äldre personer (70+) visar resultat att boende i områden med många smittade har högre dödlighet, vilket dock nästan tar formen av ett cirkelbevis. Studien analyserar covid-19-mortalitet i Stockholmsregionen. Faktorer som man tänker sig är viktiga, såsom befolkningstäthet i grannskapet och typ av hushållssammansättning gällande ålder, visade sig dock vara långt mindre viktiga än den högre dödligheten på äldreboenden²⁰. Viktigt att nämna är dock att hushållssammansättning och befolkningstäthet i grannskapet trots detta hade en egen effekt på mortaliteten i covid-19 utöver ålder, kön, utbildning, inkomst och födelseland²¹. Det betyder att när alla variabler testades samtidigt så fanns det en effekt av hushållssammansättning och befolkningstäthet, även om det viktigaste för en ökad dödlighetsrisk var om personen bott på ett äldreboende. Forskarna pekar därmed på begränsade men funna kontextuella effekter, att mortaliteten är en konsekvens av att människor bor på en viss plats, även om de som individer har samma karaktäristika som människor på andra platser. Enligt studien har även äldre som bott med personer i arbetsför ålder drabbats hårdare. Vad gäller trångboddheten och mortalitet i covid-19 skiljer sig inte sambandet från all annan dödlighet, det vill säga trångboddhet är alltid negativt för dödsrisk men inte särskilt för covid-19²².

När det gäller dödlighetsrisk i covid-19 kan man göra jämförelsen att alla områden med många äldre inte drabbats av lika hög dödlighet. På samma sätt gäller att alla socialt utsatta områden inte drabbats på samma sätt. Det ska till någonting mer. Det har krävts fysiska kontakter för att viruset ska spridas och en önskan vore att man kunde kartlägga internationella kontakter vid tidpunkter tidigt i pandemin för att veta var man kan bryta sådana smittkedjor tidigt. Följaktligen finns en hypotes om att det föreligger kontextuella effekter i form av att fler av ens grannar har internationella kontakter och gör resor.

²⁰ Brandén m.fl., 2020

²¹ Brandén m.fl., 2020

²² Brandén m.fl., 2020

4 Slutsatser

Det är inte många faktorer som påverkar dödlighet i covid-19 på något annat sätt än dödlighet av alla andra orsaker (Socialstyrelsen listar alla dödsorsaker). Det betyder att faktorer som alltid påverkar dödlighet även påverkar dödlighet i covid-19. Ökad dödsrisk i covid-19 och alla övriga orsaker finns i utsatta områden genom en överrepresentation bland befolkningen med lägre inkomst och lägre utbildning. Det som särskiljer covid-19-dödlighet jämfört med alla andra dödsrisker är att vara utrikes född. Detta kvarstår som relativt oförklarligt eftersom detta resultat framgår när man tagit hänsyn till socioekonomiska faktorer. Det finns alltså några kända faktorer i utsatta områden som kan göra att befolkningen drabbats orimligt hårt, men de skiljer sig som sagt inte alltid från alla andra orsaker till dödlighet. Däremot är internationella kontakter inte studerade ännu vad jag vet, men sådana studier skulle kunna göra att vi bättre förstår smittvägar och varför människor i vissa specifika områden i Stockholmsregionen drabbats mer av coronapandemin (till och med 8 maj 2020)²³. Om internationella kontakter under perioden före coronautbrottet skedde med delar av världen som hade hög andel smittade, kan en del av förklaringen ligga där. Då kan områden i Sverige med en hög andel internationella kontakter ha drabbats extra hårt.

Här skulle jag vilja kunna skriva att man kan rusta personer bättre inför liknande kriser i framtiden, att vi nu känner till ett skydd mot överdödligheten i covid-19 i vissa områden, att förklaringen till att covid-19-dödligheten till exempel drabbade människor var för att de befann sig utanför informationsströmmar, att det berodde på trångboddhet eller på någon särskild faktor för just denna typ av pandemi. Faktorer vi faktiskt skulle kunna åtgärda. Men överdödligheten i covid-19 skiljer sig inte från alla andra dödsorsaker vad gäller dessa förklaringar. Istället har allt detta plus något mer okänt ökat dödligheten i utsatta områden. Covid-19-dödligheten som drabbat utsatta områden skulle därmed delvis kunna bero på internationella kontaktvägar och möjligen långt innan man visste att faran fanns just där²⁴. Oavsett om man är sårbar eller inte innebär att rusta sig att vara medveten om faran, vilket troligen inte var fallet när coronaviruset började spridas i svenska bostadsområden. Sammantaget med slutsatsen om internationell rörlighet vill jag betona att utsatta områden samtidigt har en befolkning som drabbas mer på grund av socioekonomiska problem, en utsatthet som man måste arbeta med för att minska ojämlikheter i kristider. För att återknyta till social hållbarhet är ett samhälle aldrig starkare än sin svagaste punkt och målet är att motståndskraft och säkerhet ska byggas.

4.1 Efterord

Att dödlighetsrisken i covid-19 bara kunnat förklaras till hälften i Stockholm i och med 5 maj 2020, skulle kunna bero på en oförklarad del som ligger i människors internationella kontakter. Förklaringen med internationella kontakter har blivit troligare med tiden, eftersom det nu i ett senare skede av pandemin snarare finns en allmän spridning och att koncentrationen av dödligheten till utsatta områden har minskat.

²³ Brandén m.fl., 2020

²⁴ Det börjar komma forskning om orsaker varför länder, regioner, städer och delar av städer drabbats olika av dödlighet och smitta i Covid-19 kopplat till internationell rörlighet (Sirkeci & Yucesahin, 2020).

5 Referenser

- Andersson, E. K., & Malmberg, B. (2015). Contextual effects on educational attainment in individualised, scalable neighbourhoods: Differences across gender and social class. *Urban Studies*, 52(12), 2117-2133. doi:10.1177/0042098014542487.
- Aradhya, S., Brandén, M., Drefahl, S., Obućina, O., Andersson, G., Rostila, M., Mussino, E., Juárez, S. (2020). *Acculturation does not explain excess COVID-19 mortality among immigrants in Sweden*. Stockholm Research Reports in Demography 2020:44.
- Borg, I. (2018). *Where to house the poor? The role of public housing in Sweden 1993-2012*. Retrieved from <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-158748>. Ingår i avhandling, Housing, poverty and the welfare state: Spatial distribution of tenure types and its effects on housing deprivation, unemployment and residualisation
- Brandén, M., Aradhya, S., Kolk, M., Härkönen, J., Drefahl, S., Malmberg, B., Rostila, M., Cederström, A., Andersson, G. & Mussino, E. (2020). Residential Context and COVID-19 Mortality among the Old Adults in Stockholm: A population-based, observational study. *The Lancet Healthy Longevity*, [https://doi.org/10.1016/S2666-7568\(20\)30016-7](https://doi.org/10.1016/S2666-7568(20)30016-7).
- Drefahl, S., Wallace, M., Mussino, E., Aradhya, S., Kolk, M., Brandén, M., Malmberg, B., & Andersson, G. (2020). Socio-demographic risk factors of COVID-19 deaths in Sweden: A nationwide register study. *Nature Communications*, kommande.
- Immergluck, D. (1998). Neighborhood Economic Development and Local Working: The Effect of Nearby Jobs on Where Residents Work. *Economic Geography*, 74, 170-187.
- Kim, S. J., & Bostwick, W. (2020). Social Vulnerability and Racial Inequality in COVID-19 Deaths in Chicago. *Health education & behavior*, 47(4).
- Malmberg, B., & Andersson, E. (2020 (kommande)). Segregation och växande klyftor: en longitudinell studie. In Delmi (Ed.), *Ungas uppväxtvillkor och integration*. Stockholm: Regeringskansliet Delegationen för migrationsstudier.
- Malmberg, B., & Clark, W. A. (2020). Migration and Neighborhood Change in Sweden: The Interaction of Ethnic Choice and Income Constraints. *Geographical Analysis*.
- Malmstrom, M., Sundquist, J., & Johansson, S. E. (1999). Neighborhood environment and self-reported health status: A multilevel analysis. *American Journal of Public Health*, 89(8), 1181-1186. doi:10.2105/ajph.89.8.1181.
- Region Stockholm (2020). *Antal personer med konstaterad covid-19 per kommun/stadsdel*. Retrieved from <https://www.sll.se/verksamhet/halsa-och-varld/nyheter-halsa-och-varld/2020/04/antal-personer-med-konstaterad-covid-19-per-kommunstadsdel/>.

- Rostila, M., Cederstöm, A., Wallace, A., Brandén, M., Malmberg, B., & Andersson, G. (2020). *Disparities in covid-19 deaths by country of birth in Stockholm, Sweden: A total population based cohort study on the contribution of socioeconomic status and living conditions*. Stockholm Research Reports in Demography 2020:39. Preprint. <https://doi.org/10.17045/sthlmuni.12852854.v1>
- Sirkeci, I., & Yucesahin, M. M. (2020). Coronavirus and Migration: Analysis of Human Mobility and the Spread of COVID-19. *Migration Letters*, 17(2), 379–398.
- Sundquist, K., Malmstrom, M., & Johansson, S. E. (2004). Neighbourhood deprivation and incidence of coronary heart disease: a multilevel study of 2.6 million women and men in Sweden. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 58(1), 71–77. doi:10.1136/jech.58.1.71.
- Sveriges Radio, SR. (2020). Varför drabbas Järva så hårt? <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1637&artikel=7449117>.

EXTERNA PERSPEKTIV

Delegationen mot segregation har gett forskare och myndighetsföreträdare i uppdrag att ge sitt perspektiv på relationen mellan segregation och covid-19. Det är artikelförfattarna som själva står för innehållet.

Hitta fler artiklar i serien på <https://www.delmos.se/kunskap/>.